

Ž I C E

(Odlomek)

Zatekel se je v črnino. Tekel je neslišno in obenem nape-
to poslušal, kdaj jim lahko ubeži. Gonja je trajala dolgo in ni
mogel uganiti, kakšni žarki so jih priklenili nanj. Zavedal se
je, da bi moral skočiti iz kože, se preleviti v eno samo nogo,
ali samo v glavo ali samo v oči, da jim ubeži. Žrtvovati bi
jim moral del svojega telesa, da ga ne dosežejo. Tega pa ni
hotel. Bal se je biti hrom ali truplo. Preveč je ljubil samega
sebe, vsako svoje vlakno, da bi jim ga žrtvoval. Toda rešitve,
da bi zbežal pred njimi, nikjer ni bilo, ker so njegovi koraki
že dobivali glas. Glas, ki ga je izdajal. Bobneli so, zakaj te-
kel je skozi jamo in je bilo, kot da teče po velikanskih sodih
in prostor pod podom je postajal vedno bolj prazen, beg vedno
bolj jalov. Medli sij je prihajal skozi špranje. Upal je, da ni
v labirintu - samo še to je utegnil upati. In sij je osvetlil nje-
govo silhueto.

"C'est la merde!"

"C'est la recherche du temps perdu", je nekdo sikal za
njim.

To ga je docela zmedlo. Z vsako nitko zavesti je težil na-
prej in zavestni občutek, vsak refleks je vpregel v odbitje za-
sledovalcev od zadaj. Nobenega živega bitja ni bilo razen njih
in zato so bila v tistem begu vsa živa bitja poosebljeno zasle-
dovanje.

"C'est la recherche du temps perdu", pa ni bilo niti naj-
manj podobno čemurkoli, kar bi se utegnil šele čez čas domi-
sliti. Skoraj bi bil planil nazaj, vsaj obrnil bi se bil. Pa je z
druge strani, kot da bi kip spregovoril, zaslišal:

"Honoris causa."

"Pohojeni kandelabri."

"Bruhati prepovedano."

"Reke brez izvirov."

Zmede ni bilo ne konca ne kraja. Ljudje že niso več stali, ampak hodili okrog, tudi proti njemu. Bili so brezbrizni in še pogledali ga niso, samo z opazkami so pešali njegov beg. Je pa vseeno letel naprej z občutkom, da se bo ves beg razblinil v nič. To se je tudi zgodilo. Pritekel je namreč v neko večjo dvorano, v kateri so za krevljasto mizo sedeli mladi možje. Vsi so strmeli vanj, nekdo pa je položil cilinder na mizo, čim je pritekel. Od občutka, da mu ne bo treba več bežati, mu je telo postalo svinec, da je scela telebnil na tla. Tisti, ki je pravkar odložil cilinder, je mlahavo stopil, se sklonil in ga požgečkal v podplate.

"Ne bo več bežal", je strokovnjaško ugotovil. Položili so ga na ležišče in ga obstopili.

"Nas tvoje orožje ne zanima, to je tvoja zadeva. Preteklost je, ker ga tu ne rabimo. Utrujen kot si, pa boš zagotovo sprejel našo družino. Drugih tako ni."

"Seveda!" je zamomljal.

"Nas ni treba zasledovati, ker smo tako in tako vedno na ogled. Zdaj bo isto s tabo."

"Prav."

Zmotili so se. Ni bil utrujen in še manj izhiran. Edino sam. Ko je prekladal svoje ude po bližnjih votlinah, so se mu misli vsebolj jasnile. V tleh je zagledal režo in ko nikogar ni bilo blizu, je pokukal skoznjo. Pred očmi se je raztegnila dvorana v vsej razsežnosti, vendar je utegnil uganiti, da ima prostor obliko krogle. Na tleh, v stropu, vsepovsod so tičale lobjanje. Menda človeške in različnih velikosti. Veliki netopirji so se spreletavali sem ter tja, opazil pa je, da se niso v grozdih obešali pod strop okroglega prostora, ampak so morali prihajati iz odprtine.

"Tudi jaz si jih večkrat ogledam!" se je oglasilo za njim. Bil je človek s cilindrom.

"Kdo so, Luka Kobolt?"

"Raje vprašaj, čigavi so, Dušan! Kdo so? Preveč jih je, da bi lahko naštel vsa njihova imena."

"Kdo so bili in čigavi so?"

"Predniki. Vojska prednikov. Nekateri bi lahko bili med nami. Imena mi gredo težko iz ust, zlasti še, ker so domača."

"Pa bomo o njih molčali."

"Misliš dolgo ostati pri tej špranji?"

"Pravzaprav mi je dovolj."

Dogodki so sledili z bliskovito naglico. Naenkrat so vsi začeli prihajati k njemu. Podnevi, ponoči, zjutraj. Prihajali so in odhajali.

"Ustaljene forme ne morejo ostati večne, zlasti še, če so jih vnašali z železno roko. Kako naj vzdržujejo odnose in človeško družbo, če so do grla zakopani v lažeh, na katere so gradili vso prihodnost, sedanost in vse stavbe," je vsakemu povedal Dušan.

"Mladeniško si zanesenjaški, Dušan. Nekega dne sprevidiš, da ali ne sodiš v naš krog ali pa se sprijazniš z vsem."

"Formalni okvirji omogočajo komunikacijo med nami, samo formalni okvirji. V sklopu teh lahko matematično gradiš svojo kariero in ti vse postane tuje razen lastne koristi. Navidez postanejo sami sebi nekaj, v resnici si inertni."

"Inertni, inertni - živeti moraš!"

"Lahko tudi drugače. Kot živ človek."

"Toda ne po predikantsko. Tako samo zaideš, nepovratno, kjer ni muh. Raje, da počakaš, da se držiš okvirov ustaljenih norm. Morda ob tem pišeš literaturo. To je laže."

"Če si zato poklican. Toda jaz zato nimam najmanjšega smisla. Če sem ga kdaj imel. Nekaj drugega je, kar mora človek povedati: o kultu, ki ga čutimo vsi, ki nas reže in povzroča, da postajamo miselni invalidi, da nas lepega dne postavijo na prestol in nam nihče ne bo prisodil kaj več kot najbolj navadne, stereotipne cilje. Ljudje pa so še vedno pripravljeni, da se zdravimo, čutijo, da bi v življenju utegnili biti kaj več kot samo obi-

čajnost, stara od srednjega veka. "

"Predvsem bi ti rekel, da jaz kult občutim kot nujno zlo. Ti pa si načelnik akcije. Zagnan. Za nas že dolgo samo predikant. Kaj te drami iz tvoje običajne kože? Preobilica žensk?"

"Kaj? In tiste lobanje in smrti in laži?"

"Kar sebi poglej v dušo, če jo imaš. Tudi tvoje življenje ni bilo vedno pravično. Tudi tvoja dejanja so bile kaprice, kruto poprečne in še hujše - zlagane. "

"In s tem? Naj v takih - kot so - vztrajam?"

"Nismo rojeni za viteze. Tudi vsa romantika, ki jo utegne dobiti akcija in zagnanost, ni zame v nobenem primeru smiselna. "

"Povsod so po vojni ljudje znali opraviti miselni polet, ohraniti smisel novih tokov. Ne razumem, zakaj bi pri nas vse prešlo v ležernost. Kot da je bila naša zgodovina takšna. Kot da so zares zadnji predikanti izumrli s Trubarjem. "

"Rogoviliš z najbolj neverjetnimi zamislimi, ki, oprosti, vodijo vse v neki evropski pojav, ki ga vsi svobodoljubni, zlasti Poljaki, sovražijo. Zato takšne ideje ne sprejemem. Trubarjeva vera nekoč in danes sta dve različni stvari. Dobro veš, da so najbolj vneti predikanti ostali neznanokje. Ali pa začnimo kar imenovati kraje. Samo, da se utegneš užaliti. Toda čas nas utegne preplaviti z njimi in zlepa še zvedeli ne bomo, s kom, za koga bi se najbolj navdušili. Za nas je dovolj, da pripravljamo tla. "

"Preden začneš z novimi oblikami o ustaljenem redu, je vprašanje, kako jih uvesti, je vprašanje časa. "

"Kot vemo, je resnica ena in dokler se s to dodobra ne sprijaznimo, je razvoj nemogoč. "

"Razvoj? Gre za to, da ohranimo žrtve, svoje in tistih, ki bodo zajeti. "

"Pa vendarle - čas terja spremembe. "

"In spremembe terjajo čas, to je še bolj res. "

"Vprašanje je pogum, odločnost. "

"Če sebe dobro poznaš. Biti premočrten skozi vse čase in dogodke, ni lahko. "

"Ustvariti si moraš pogoje tudi sam."

"Čakanje samo po sebi ni alibi, vprašanje je, kakšni so ljudje, ki ustvarjajo pogoje."

"Saj pravim: ustvarimo pogoje. Potem steče vse samo od sebe. Brez ostentativnih kretenj, brez visoke patetike. Menim celo, da preobrat, do katerega prej ali slej pride, katerega na tihem vsakdo pričakuje, ne potrebuje ne obilice žrtev ne obilice častnih pietet."

"Ne vem, kaj s tem mislite."

"Zadostuje, da ostanemo to, kar že smo in še to se nam utegne maščevati."

"Po mojem smo dolžni storiti vse, v danem trenutku, v sedanjosti, nepreračunano za naprej."

Sobo je zameglila gosta tema. Taval je v njej in letaki so blesteli na stenah, tla so šelestela od papirjev, visoko, še vedno v jami, ampak v nedosežni in nedomišljeni višini, se je strmo vzpenjal svetel otok. Kot avreola teme so cvetele češnje, so vidno brstele in se zgoščale v nedosegljivi krog.

"Kam rastete v obokanem prostoru? Katero nebo vas je izvrglo, katera roka vam je ustvarila rast?"

Nobena ni padla navzdol k njemu, niti se ni zableščal ostro začrtan rob kroga, češnje so samo rasle v temni nezaslišani privid. Popolnoma sam je bil v kotanji. Čutil je in se zavedal, da še nobena noga ni prestopila tistega prostora in jih še nihče ni videl. Bile so tako neznansko daleč in tako nenavadne, da je v hipu zatrl željo priti do njih. Ni bilo poti do tja, čeprav prostor v temi ni bil prazen.

"Na katerem planetu sem? Torej je tudi to naš neraziskani kontinent!"

Privid se ni razblinil, bil je resničen. Da bi šel tja? Ne, ne pojdem tja. Naj ostane v spominu.

Šel je drugo pot. Zavil je v stran. Po dolgi hoji se je obrnil. Tam rasejo. Samo še svetel krog. In svetloba. Hitel je nazaj in ni odvrnil misli od njih. Tudi takrat, ko je začutil, da strmijo iz skrivališča nanj vohumske oči in ga lovijo, tudi takrat ni nehal misliti nanje.

